

Trh práce – nové podněty aktivní politiky zaměstnanosti v Česku

(inspirované rakouským modelem – I. varianta pro diskusi)

Zdeněk Lukáš

Shrnutí

Rakouský model aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) je z hlediska efektu vložených prostředků účinnější než ostatní evropské modely. Při jeho implikaci na české podmínky, je nutno tuto oblast postupně finančně posílit. Hlavním nositelem APZ v Rakousku je tzv. veřejná služba zaměstnanosti (Arbeitsmarktservice – AMS Österreich), která má 1 federální, 9 regionálních a 100 místních úřadů. Na všech třech úrovních se důsledně uplatňují zásady tripartity, vedoucí ke stabilní a kontinuální realizaci stanovených úkolů APZ. Rakousko uplatňuje po druhé světové válce důsledně systém sociálního partnerství. I dnes zůstává dopad tripartity na rakouskou společnost silný.

Regionální princip včetně potřebného finančního zajištění daných oblastí je pro úspěch rakouské APZ zcela stěžejní. Místní úřady AMS nabízí služby pro (1.) uchazeče o práci a (2.) podniky, cílené na vytvoření partnerského vztahu. Tento systém značně urychluje proces „sblížení“ mezi uchazečem o práci a potencionálním zaměstnavatelem. Důležitým nástrojem pružné a rychlé reakce AMS na měnící se situaci na trhu práce je rychlá, aktuální informace.

Opatření v oblasti učňovského vzdělávání zajišťují snadnější integraci učňovské mládeže do pracovního procesu. Jedním s klíčových prvků pomoci je záruka tréninku (praktické výuky) pro mládež a to s důrazem na osobní přístup ke každému klientovi. Tato garance je určena pro učně, kteří nemohou nalézt provozy pro praktickou výuku. AMS vytváří síť center pro praktickou výuku v určitých učebních oborech, čímž částečně kompenzuje slabý zájem skutečných podniků vytvářet tyto centra v reálném hospodářském prostředí. Hlavní cíl veškerých těchto iniciativ je zaměstnat a udržet mládež v pracovním procesu za každou cenu. Zásadním principem veškeré činnosti AMS je **dlouhodobá kontinuita** bez otřesů čtyřletých volebních cyklů, která je jistěna důslednou tripartitou.

Některé **podněty pro regionální APZ v Česku** lze dosáhnout i s malými náklady, kdy například široce rozvinutý systém tzv. call center, které jsou v prvním přímém kontaktu s klienty je levný a velmi účinný. Stejně tak systém mobilních školitelů by nebyl příliš nákladný. Při poradenství je třeba klást důraz na osobní vztah mezi stálým asistentem a uchazečem o práci a to na bázi vzájemné důvěry. Pokud chce dotyčná osoba skutečně pracovat, tak do ní investovat. Naproti tomu osoby, které nechtějí pracovat je třeba rychle a bez zbytečných vícenákladů převádět do standardních systémů sociálních podpor. Ty jsou nižší, než finanční podpora pro aktivního uchazeče o práci. Česko musí APZ provádět na přísně regionálním principu, neboť především municipality nejlépe znají situaci na trhu práce v konkrétním regionu či obci.

Pokud má uchazeč o práci doma k dispozici computer, otevírá se mu obrovská **oblast teleworkingu**, kdy uchazeč o práci není prostorově vázán na domácí region. Pro širší uplatnění teleworkingu by se v Česku mohly u uchazečů o práci skvěle uplatnit i vyřazené funkční komputery starších generací, které při nákupu nových informačních a komunikačních technologií představují pro zdejší soukromý a veřejný sektor nulovou hodnotu a navíc tvoří vícenáklad při ekologické likvidaci starých komputerů. V podstatě by se jednalo o ideální formu ekologické likvidace a recyklingu se značnou přidanou hodnotou.

Posílení akceschopnosti zástupců zaměstnanců v tripartitě je v české realitě obtížné, neboť chybí celospolečenský konsensus. Relativně rychlé řešení by bylo vytvoření určité nové nezávislé instituce, hájící zájmy zaměstnanců: **ombudsman zaměstnanců**. V tomto případě by bylo třeba především ujasnit jak jej vybírat a volit a vyřešit vztah ombudsman – odbory. Pak by šlo o to, zdali by se v rámci tripartity stal dalším článkem zástupců odborářů anebo by se namísto tripartity jednalo o vytvoření jisté parity čtyř stran. Zcela zásadní pro budoucí intenzivní a účinnou APZ však zůstává pozitivní popularizace potřeb a zájmů zaměstnanců.